

Karl Marx

I) Värde.¹

Detta avsnitt ska flyttas fram.

Den första kategori i vilken den borgerliga rikedomens framställning² är *varan*. Varan själv framträder³ som en enhet av två bestämningar. Den är *bruksvärde*, dvs. föremål för tillfredsställelse av något mänskligt behovssystem. Det är dess stoffliga sida som kan vara gemensam för de mest disparata produktionsepokerna och därför ligger utanför den politiska ekonomins betraktelse. Bruksvärdet faller inom dess område så snart det modifieras av de moderna produktionsförhållandena eller i sin tur ingriper i och modifierar dem. Vad som pliktskyldigt brukar sägas om det i allmänhet inskränker sig till plattityder som hade historiskt värde i vetenskapens första början, då den borgerliga produktionens samhällsliga former ännu mödosamt skalades fram ur stoffet och med stor ansträngning fixerades som självständiga betraktelseföremål. I själva verket är varans bruksvärde en given förutsättning – den stoffliga grund på vilken ett bestämt ekonomiskt förhållande manifesteras.⁴ Det är först detta bestämda förhållande som stämpelar bruksvärdet som vara. Vete t.ex. besitter samma bruksvärde vare sig det

¹ Ur *Grunddragen i kritiken av den politiska ekonomin*, häfte VII, s. 63 från 1858. Övers. från MEGA II.1.2, s. 740–743 (CC BY-SA 4.0). Jfr MECW 29, s. 252–253.

² sich darstellt

³ erscheint

⁴ sich darstellt

odlats av slavar, livegna eller fria arbetare. Det skulle inte förlora sitt bruksvärde om det föll som snö från himlen. Hur förvandlas nu bruksvärdet till vara? Bärare av *bytesvärde*. Om än omedelbart förenade i varan faller bruksvärde och bytesvärde lika omedelbart isär. Det är inte endast så att bytesvärdet inte tycks bestämmas genom bruksvärdet utan varan blir snarare först vara, realiseras som bytesvärde, endast i det fall dess ägare inte förhåller sig till den som ett bruksvärde. Det är endast genom avyttring,⁵ genom utbyte mot andra varor, som han tillägnar sig bruksvärden. Tillägnelse genom avyttring är det samhällseliga produktionssystemets grundform, i vilket detta enklaste, mest abstrakta uttryck för bytesvärdet framträder. Varans bruksvärde förutsätts men inte för ägaren, utan för samhället i stort. (Liksom en fabriksarbetarfamilj i Manchester, där barnen står i utbytesförhållande till sina föräldrar och betalar för sin kost och logi, inte representerar den traditionella familjens ekonomiska organisation, lika lite är det moderna privatutbytessystemet samhällenas spontant framvuxna⁶ ekonomi. Utbytet börjar inte mellan individerna inom ett samfund⁷ utan där detta samfund tar slut – vid dess gräns, vid kontaktpunkterna mellan olika samfund. Egendoms-gemenskapen har på senare tid återupptäckts som en särskild slavisk kurositet. I själva verket erbjuder oss Indien en provkarta över de mest mångfacetterade former av sådana ekonomiska samfund, som är mer eller mindre upplösta, men fortfarande fullständigt igenkännbara; och en mera grundlig historieforskning finner att det är alla kulturfolks utgångspunkt. Det på privategendomen grundade produktionssystemet är till att börja med den historiska upplösningen av denna spontant framvuxna kommunism. Än dock ligger en hel räckva av ekonomiska system mellan den moderna världen, i vilken bytesvärdet behärskar produktionen i dess fulla djup och bredd, och de samhällsformationer som grundade sig på den upplösta egendoms-gemenskapen, utan att⁸

⁵ Entäusserung

⁶ naturwüchsig

⁷ Gemeinwesen

⁸ ”Här slutar manuskriptet *Grunddragen i kritiken av den politiska ekonomin*. Alla återstående sidor i detta ganska tjocka häfte utgörs av utdrag från diverse böcker och tidskrifter.” MECW 29, s. 540.